

Vergaderjaar 2025–2026

32 813

Kabinetsaanpak Klimaatbeleid

Nr. 1541

BRIEF VAN DE MINISTER VAN KLIMAAT EN GROENE GROEI

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 november 2025

In juni vorig jaar heeft de Kamer een brief ontvangen waarin de maatschappelijke signalen op een rij zijn gezet die het kabinet via het Nationaal Klimaat Platform (NKP) heeft ontvangen¹. Met deze brief ontvangt de Kamer eenzelfde overzicht over het afgelopen jaar. Deze brief gaat verder in op het meest recente signalenrapport van het NKP: «bestaanszekerheid in de buurt²». Tevens gaat de brief in op de evaluatie die is uitgevoerd naar de functie en het functioneren van het Nationaal Klimaat Platform (NKP)³. Op basis van de evaluatie heeft het kabinet besloten het mandaat van het NKP, dat afloopt in 2026, in ieder geval met één jaar te verlengen, tot 2027. Een besluit over verdere vormgeving van het NKP is aan een volgend kabinet, zoals ook is aangekondigd in de Klimaat- en Energienota⁴.

Het Nationaal Klimaat Platform

Het NKP is in november 2022 opgericht om de maatschappelijke betrokkenheid bij klimaatbeleid te vergroten. Het platform, onder leiding van voorzitter Kees Vendrik, functioneert onafhankelijk en signaleert de kansen en knelpunten die burgers en ondernemers ervaren binnen de klimaat- en energietransitie. Het NKP adviseert gevraagd en ongevraagd aan de Minister voor Klimaat en Groene Groei en brengt de signalen twee keer per jaar samen in een signalenrapport. Het platform gaat daarvoor het land in om de dialoog te voeren en vormt samenwerkingscoalities tussen diverse maatschappelijke partijen. Het platform organiseert daarnaast webinars, evenementen en hebben een podcast.

¹ Kamerstukken II 2023/24, 32 813, nr. 1404

² Signalenrapport Verduurzaming kan leefbaarheid in honderden wijken verbeteren | Nationaal Klimaat Platform

³ Eindrapportage – Evaluatie Nationaal Klimaat Platform | Rapport | Rijksoverheid.nl

⁴ Kamerstukken II 2025/26, 33 043, nr. 119; Klimaat- en Energienota 2025 | Rapport | Rijksoverheid.nl

Verduurzaming is route naar meer bestaanszekerheid

Het meest recente signalenrapport «bestaanszekerheid in de buurt» geeft als belangrijkste signaal dat verduurzaming van kwetsbare wijken een kansrijke route is naar meer bestaanszekerheid voor veel burgers. Het NKP komt samen met experts tot een aantal concrete aanbevelingen voor kwetsbare wijken onder vier hoofdsignalen: 1) werk gericht en langjarig aan vermindering van energiearmoede, 2) bevorder de collectieve aanpak en verminder de complexiteit (van het proces rond verduurzaming van woningen in kwetsbare wijken), 3) benut en versterk de lokale gemeenschap via opbouwwerk en 4) bied helderheid rond de ontwikkeling van het decentraal energiesysteem.

Het kabinet herkent dat verduurzaming van kwetsbare wijken inderdaad een belangrijke route is naar structurele vermindering van energiearmoede en het verhogen van bestaanszekerheid. Het kabinet heeft hiervoor een solide basis gelegd en een volgend kabinet kan daarop voortbouwen. Hieronder staat een toelichting per hoofdsignaal.

Het NKP roept ten eerste op tot het gericht en langjarig werken aan vermindering van energiearmoede. Nationale programma's, met name het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV), moeten volgens het NKP op bestuurlijke en financiële zekerheid kunnen rekenen. Ervaringen uit deze aanpak kunnen uitgebreid worden naar andere kwetsbare wijken. Woningcorporaties moeten investeringsruimte hebben om huurwoningen te verduurzamen. Het uitfasen van particuliere huurwoningen met E, F en G labels boekt onvoldoende voortgang en kleine gemeenten hebben te vaak te weinig uitvoeringscapaciteit beschikbaar.

Het kabinet zet zich op verschillende manieren in om energiearmoede te verminderen. Het NPLV is daarvan een onderdeel. Het is een integraal gebiedsgericht programma waarmee het Rijk zich voor 20 jaar heeft verbonden aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in stedelijke focusgebieden. Verduurzaming van woningen en het tegengaan van energiearmoede zijn daarbij belangrijke thema's. De beschikbare rijksmiddelen voor verduurzaming lopen af in 2027. Er zijn onder het recent gesloten zorg en welzijnsakkoord⁵ extra middelen gereserveerd om in deze kwetsbare wijken interventies voor multiproblematiek te beproeven. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport nodigt het NKP uit om mee te denken over de inzet van deze middelen. Verder gaat de voorgenomen huurbevrozing niet door en daardoor blijft er investeringsruimte voor woningcorporaties om de Nationale Prestatieafspraken na te komen en daarmee de energielabels E, F en G uit te faseren voor 1 januari 2029. Dit kabinet heeft dat ook afgesproken voor particuliere huurwoningen. Momenteel hebben circa 431.000 huurwoningen een energielabel E of lager (waarvan 291.000 particuliere huurwoningen en 140.000 corporatiewoningen).⁶ Het opnemen van minimum energieprestatie-eisen voor huurwoningen in het Besluit bouwwerken leefomgeving leidt ertoe dat alle huurwoningen voor 1 januari 2029 aan tenminste label D voldoen. Subsidies en ondersteuning zijn beschikbaar om particuliere verhuurders te helpen bij deze opgave.

Het NKP roept ten tweede op de collectieve aanpak meer te bevorderen in aanvulling op het bevorderen van individuele acties van burgers, omdat niet iedereen in staat is op eigen kracht in actie te komen. Lokale maatschappelijke initiatieven zorgen voor verbinding in de wijk, zeker in

⁵ Kamerstukken 2024/25, 31 765, nr. 943

⁶ Kamerstukken 2024/25, 32 847, nr. 1288

wijken waarin het vertrouwen in de overheid laag is. Deze lokale initiatieven moeten een robuustere plek in beleid krijgen en ondersteund worden, ook financieel. Verduurzamingsregelingen zouden volgens het NKP ook open moeten staan voor gezamenlijke aanvragen van meerdere huishoudens tegelijk.

Het kabinet herkent dat er veel mooie initiatieven lopen in de samenleving, ook op het gebied van verduurzaming bij kwetsbare huishoudens. Het kabinet ondersteunt via diverse wegen lokale initiatieven. Voorbeelden zijn «Energiehulp uit vertrouwde kring» van Milieu Centraal, de SPUK Aanpak Energiearmoede bij gemeenten en een landelijk platform dat wordt opgezet door de Fixbrigade en de Energiebank. Wat betreft de energiehulp zet het kabinet in op duurzame inzetbaarheid via het ontwikkelpad Energiehulp, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe mensen kunnen instromen als energiefixer of energiecoach⁷. Daarnaast wordt met het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) ingezet op lokale aanpakken, waarbij via gemeenten extra ondersteuning aan huishoudens wordt geboden die dat het hardste nodig hebben. Hierbij worden vaak wijkacties opgezet en collectieve aanpakken gestimuleerd. Gemeenten kunnen collectieve ISDE-aanvragen namens bewoners doen en de middelen namens bewoners ontvangen zodat zij ontzorgd kunnen worden. Installateurs en intermediairs kunnen namens particulieren ook aanvragen doen.

Ook op andere manieren kijkt het kabinet hoe collectieven beter kunnen worden ondersteund. Recent heeft het kabinet een Kamerbrief gestuurd over de rol van energiegemeenschappen in het energiesysteem⁸ en hoe deze versterkt kunnen worden. Verder loopt er via het Ministerie van Klimaat en Groene Groei een onderzoek naar welke acties van de rijksoverheid nodig zijn om maatschappelijk initiatief beter te ondersteunen, naar aanleiding van een eerder advies van het NKP over dit onderwerp⁹. Dat onderzoek wordt begin 2026 verwacht.

Het NKP roept ten derde op om de lokale gemeenschap te benutten en versterken via opbouwwerk en reikt hiertoe een actieplan aan¹⁰. Het NKP signaleert dat het wantrouwen richting publieke partijen in kwetsbare wijken groot is. Voor verduurzaming is goed contact en verbinding nodig. Opbouwwerkers kunnen de sociale structuren in die wijken versterken. Het aannemen en opleiden van meer opbouwwerkers is volgens het NKP cruciaal voor het versneld verduurzamen van deze wijken. De noodzaak voor verbinding en vertrouwen in kwetsbare wijken wordt door het kabinet gedeeld. Het actieplan van NKP gaat breed over wonen, zorg, welzijn en onderwijs. Het komende kabinet zal daarom gezamenlijk moeten bezien of er een impuls gegeven dient te worden aan het netwerk van opbouwwerkers in Nederland.

Het laatste punt dat het NKP maakt in het signalenrapport is de noodzaak tot meer helderheid rond de ontwikkeling van het decentrale energiesysteem. Het NKP heeft hier al eerder signalen over gedeeld¹¹. Sinds de publicatie van dit rapport is de Kamer twee keer geïnformeerd over dit onderwerp. Eerst met een visie op de rol van decentrale ontwikkelingen in

⁷ Kamerstuk 2024, 29 023, nr. 522

⁸ Kamerstukken II 2024/25, 30 196, nr. 854

⁹ Signalenrapport Daadkracht en draagvlak – Nationaal Klimaat Forum | Rapport | Rijksoverheid.nl

¹⁰ Opbouwwerk is een onderdeel van welzijnswerk, dat zich richt op het verbeteren van de woon- en leefomstandigheden van buurt- en wijkbewoners door onder meer de invloed van de bewoners bij het verbeteren van de leefbaarheid van hun woonomgeving te versterken.

¹¹ Versnelling decentrale energiesystemen hard nodig | Nationaal Klimaat Platform

het energiesysteem¹². Hierin staat hoe het kabinet die ontwikkeling verder wil concretiseren op drie kernpunten. Daarna over collectieve warmte¹³. In die brief geeft het kabinet een update over de randvoorwaarden die de uitrol van collectieve warmtenetten moeten versnellen.

Dit signaal van het NKP raakt aan de rechtvaardigheid van de transitie. TNO heeft recent een rapport gepubliceerd naar het structureel inbedden van rechtvaardigheid in de beleidspraktijk, dat het kabinet ter informatie bij deze brief voegt¹⁴. De komende tijd wordt verkend hoe opvolging kan worden gegeven aan de aanbevelingen van TNO.

Andere recente signalen van het NKP

Sinds juni vorig jaar heeft het NKP meerdere signalenrapporten en adviezen opgeleverd. Aan elk rapport gaat doorgaans een waardevol maatschappelijk proces vooraf waar NKP dialoog voert met een coalitie van partijen. Hieronder worden deze rapporten kort besproken.

In juni 2024 heeft het NKP het advies «Amateursport fit voor de toekomst»¹⁵ aangeboden. Het NKP signaleert dat het versneld verduurzamen van amateursportverenigingen helpt bij het betaalbaar houden van de energierekening van sportclubs en dat het een effectieve manier is om een brede groep mensen voordelen van de energietransitie te laten ervaren. Het kabinet heeft op het advies gereageerd en kondigt onder andere aan dat de DuMaVA-regeling voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed vanaf 2025 ook is opengesteld voor sportaccommodaties in eigendom van een amateursportorganisatie.¹⁶

In december 2024 heeft het NKP het signalenrapport «Een duurzame basis voor bestaanszekerheid van boeren en tuinders» aangeboden. In dit rapport signaleert het NKP o.a. dat er meer overeenkomst is tussen verschillende visies op de toekomst van de landbouwsector dan veel mensen denken. De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft op 11 juli gereageerd op het rapport van het NKP¹⁷.

Samen met het Uitvoeringsoverleg Klimaatbeleid Gebouwde Omgeving heeft het NKP in het voorjaar van 2024 meer dan 200 partijen bij elkaar gebracht die op 14 januari 2025 gezamenlijk hun «Warmtebod» aanboden aan het kabinet. In het Warmtebod staat wat er nodig is om de stagnatie van de ontwikkeling van warmtenetten te doorbreken. In de Kamerbrief van 17 april heeft het kabinet gereageerd op het Warmtebod¹⁸.

Tot slot heeft het NKP in februari samen met een brede groep bedrijven en organisaties onder de naam «maatschappelijke alliantie» voorstellen gedaan aan het kabinet voor maatregelen in het klimaatpakket als onderdeel van de voorjaarsbesluitvorming. De Maatschappelijke Alliantie benadrukt het belang van continuïteit in het beleid en de uitvoering van het klimaatbeleid voor burgers en ondernemers in Nederland. In maart 2025 is een reactie gegeven op deze oproep, mede op verzoek van de Kamer¹⁹.

¹² Kamerstukken II 2024/25, 29 023, nr. 587

¹³ Kamerstukken II 2024/25, 30 196, nr. 845

¹⁴ TNO-2025-R10266.pdf

¹⁵ Amateursport fit voor de toekomst | Rapport | Rijksoverheid.nl

¹⁶ Kamerstukken II 2024/25, 30 234, nr. 396

¹⁷ Kamerstukken II 2024/25, 32 813, nr. 1528

¹⁸ Kamerstukken II 2024/25, 30 196, nr. 845

¹⁹ Kamerstukken II 2024/2025, 32 813, nr. 1474

Evaluatie van het NKP

In de eerste helft van dit jaar heeft Dialogic een evaluatie uitgevoerd naar de functie van het NKP in de context van de klimaatgovernance, zoals dat ook afgesproken was in het mandaat bij de oprichting van het NKP. Het evaluatierapport is beschikbaar gesteld op de website van de rijksoverheid²⁰.

Uit de evaluatie blijkt dat het NKP van toegevoegde waarde is in het klimaatspeelveld. Het NKP bevordert volgens de onderzoekers de dialoog over kansen, belemmeringen en dilemma's in het klimaatbeleid. Het rapport concludeert: *«zonder het NKP zou de onafhankelijke vertegenwoordiging van het maatschappelijke middenveld in de klimaatgovernance verkleinen, en zou de samenwerking tussen partijen afnemen»*. Het evaluatierapport wijst de kracht van het NKP ten opzichte van andere organen vooral toe aan de unieke functie: de agenderingsmacht, de coalitiefunctie, de maatschappelijke focus en de onafhankelijke positie. Het bereik dat NKP in twee jaar heeft weten op te bouwen valt positief op.

Er zijn ook aandachtspunten. NKP levert in hoge frequentie adviezen op, waardoor de *«absorptiecapaciteit van ministeries soms wordt overschreden»*. Verder is de rol van het NKP niet altijd direct duidelijk voor samenwerkingspartijen en is het advies om kritischer te kijken naar de landing van adviezen. De aandacht die het NKP heeft voor groepen die minder verbonden zijn met de klimaattransitie kan tot slot meer zichtbaar worden gemaakt.

De uitkomsten van de evaluatie worden op korte termijn meegenomen in de komende jaarplannen van het NKP en vormen input voor het besluit dat een nieuw kabinet zal nemen over de toekomst van het NKP.

Vooruitblik

Ook komend jaar zit het NKP niet stil. Het NKP werkt met verschillende maatschappelijke coalities onder andere aan adviezen over verduurzaming van het mkb en festivals, en het gaat door met de onderwerpen bestaanszekerheid en sport. Ook volgt in november de derde editie van de Top van Onderop, een groot event waar initiatieven uit de samenleving in de spotlight worden gezet.

De Minister van Klimaat en Groene Groei,
S.Th.M. Hermans

²⁰ Eindrapportage – Evaluatie Nationaal Klimaat Platform | Rapport | Rijksoverheid.nl